

OC

... : XIII° Tièira \n^o74 : ...

Somari

I

CHIVALS

- Joan-Frederic BRUN, *Musart*
- Olivier LAMARCA, *La pichona*
- William SHAKESPEARE, *Richard III, Acte V, scèna IV*
(revirada de Joan-Pèire Tardiu)
- Guilhèm JOANJORDI, *Marie-Isabelle, escandalosa escudèra...*

ENTRE TOTES LOS VENTS

- Sèrgi BEC, *Entre totei lei vents*
- Pèir ESTEVE, *Lo vent de mar*
- Silvan CHABAUD, *Aièr Bonperrièr*
- Danièla ESTEBE-HOURSIANGOU, *Desseparats*
- Olivier DECK, *Nuietiu I*
- Felip ANGELAU, *Las lèias brunsisson*
- Ian SARTHOU, *Los hèrs deu cèu*

D'UNES QUE I A

- Bruno PEIRAS, *Lo Rèi dels Molins*
- Estève SALENDRES, *Pèiras negras*
- Felip GARDY, *Cara d'enfant*
- Joan-Francés MARIOT, *A praia da Salema*

GERMANOR

Poesia catalana al femení-1

- Maria-Mercé MARÇAL, *Jo sóc l'altra...*
- Renada-Laura PORTET, *N'hi a prou*
- Maria Angels ANGLADA, *Estranys remers*

CRONICAS

- Sèrgi LABATUT, a prepaus de Daewoo,
libre de François Bon
- Joan-Frederic BRUN, a prepaus de l'*Anthologie de l'écrit
drômois de langue d'oc*, de Jean-Claude Rixte.

NOVÈLAS

Escultura de Philippe Bono
"Protéiforme", bois flotté, fer
in Bono, *Le guetteur de signes*
Tèxtes de Gabriel Okoundji
Fotòs de Christophe Blin e Jeanne Tomatis
Elytis édition, 2005

john loggipolice.com

chivals ..

MUSART

Ere espandit sus mon lièch, socitós, mas vesiái las causas coma se i ère. Era tant terrible que ne perdiái a bèles paucs la cabucèla, me sentiái tornar aprigondir dins los deliris de las setmanas passadas. Assistissiái, despoderat, au drama indefugible. Ne perdiái pas res. Mas clavat luònh dels tenements ont tot aquò se passava, sus mon lièch de reanimacion, podíai pas res empachar. Auriái volgut parlar, cridar, bracejar, arrestar l'encadenament espaventable dels endeveniments. Mas traversave tota aquela bolegadissa gaujosa coma un paure glari enveirent als uòlhs.

E pasmens, ai, coma èra polida aquela fèsta. Polida, chucosa, intensa. Au còr, a la cima d'aquel tant bèl estiu ont la foliá de viure dels qu'èran pas nafrats se descabestrava, ersejant au regret de la sorelhada brausenta. Tot aquel ajust de mond dins la sansoira ras dau maset ont aviái agut mon accident. Coma se m'i tornave veire jagut de morre bordon dins la tepa assecada. Mon nas dins la bauca. Dins lo silenci tebés d'una vesprada d'Agost. Aquel instant au centre de mon existéncia, desenant. Espandit nafrat dins la sansoira. Sens encara saupre qu'èra mortala la nafradura. Tant de patz. Aitanben uòi, l'endrech, tant sovent solitari e silenciós, rebolissiá de bolegadissa enfestolida. D'autòs, de velòs, de gents embriacs qu'anavan e venián, que corrissián, que cridavan, que sisclavan. De joventas irrealament polidas que risián, meravelhosa musica de la vida dins lo plen de sa pus vesiada doçor. La gaug, la lutz, las musicas, los claxons. Jot lo soplòg lo pastís raja, jaune, dins los veires, a bèl èime. Tant de colors, tant de ramalh.

Aval dins lo claus, maudespièch dau bruch, los pelòs an triat los buòus. Cinc vièlhs fenhantasses acostumats a s'amalhar ensèm quand corrisson per carrièiras. Son aquí, nautas banas relusentas, un pauc aconsomits, mas renoses, ferotges, a virar e a revirar dins lo boau. E l'escach dels cavalièrs s'aprepara. Gaujoses preparatius de la batèsta. Tòrnan ferrar d'unes chivals, amb de ponchas d'acièr o d'adamant que i permetès-son d'aderir sus la quitran. Rison, galejan. Amb un pauc tròp d'insisténcia, per rescondre sa paur. Car los accidents son pas rars dins las abrivadas. Cadun pòt citar de tièiras de noms d'amics que se son amalugats. Es coma una mena de guèrra. E la joinessa dau vilatge, pervenguda au cimèl de la foliá au cap d'una quinzèna de fèsta contunhosa, es capabla de far tota mena de desaguicis per los faire biscar, per far escapar los cinc buòus. Bridan e tòrnan senglar los chivals, jot lo grand sorelh

que pica despietadosament. Lo cuòr de las sèlas gardianas es brutlant. L'aire es estofarèl. Es lo moment d'encambar las monturas. Nerviosas, sentisson que lo temps es a la batèsta, que van partir dins la grand revolumada despietadosa, e que caudrà passar au travèrs. Los gardians botan lo pè a l'estriu. Son en sèla. D'unès chivals viran coma de baudufas au moment d'èsser encambats. Mas los cavalièrs, leugièrs e avesats, capitan de montar. Au mitan dau cavalin, garrut, magnific, levant naut sa tèsta de la lònga crinièira blanquinosa, i a Musart. Mon Musart, lo que m'a tragut en cinc bombidas a las ribas de la mòrt. E n'a mandat un fais d'autres mai luònh encar, aquò's vertat, o sabe, ni que m'o volguèsson pas dire, o ai seguit las setmanas passadas. Dins la cosor de l'estiu fòu. E Musart, aqueste còp, vai ocasionar tornarmai la mòrt d'un cavalièr, o sentisse, es inscrich en indefugiblas letras de sang e de lagremas dins los dralhòus d'espavent de l'endevenidor. E volriái pas o veire, volriái i escapar, mas es impossible, soi clavat aquí coma sus un bescaume, vese tot, ausisse tot, solfine tot. E mos crits se pèrdon dins lo non res. Pas res a far, l'encadenament mortau se perseguís.

Musart serà montat uòi per un joine garrut, fin cavalièr, que se sona Ferrandet. Sa cara bristolada es pas qu'un sorire de gaug dins lo trefoliment de l'estiu. La gaug de la fèsta, la gaug de sos vint e cinc ans, lo reboliment dau sang jove dins sas coradas. La vida es polida, la fèsta es ufanosa. Sa jove esposa es aquí, e tanben son manit, un pichonet de dos ans brun e escarrabilhat que remira lo chival amb d'uòlhs d'admiracion esperduda. La jove esposa es polida, lo lòng peu brun, espelida jot lo sorelh coma una frucha estivenca. Son bèu sorire marca la jòia e l'amor. Espia, ela tanben, son nòvi, calossut, atletic, urós de partir per la batèsta. E Ferrandet encamba lo chival, amb precaucion car se sap que bolega tot còp au montador. Se ditz quitament que dins l'estiu, lo proprietari ne faguèt la marrida experiéncia, mas se sap pas tròp puòi de qu'es devengut. Aitanben Ferrandet es familiar d'aquel Musart, sap l'amagestrar e l'amansir.

Ara es en sèla. Lo chival a quilhat las aurelhas drechas, ten sa tèsta nauta. Coma se crenhissiá quicòm. " Es un pauc sus l'uòlh, aqueste matin. Bòta, amb tota aquela bolegadissa, se compren ".

Ferrandet ritz. Ensaja d'aver l'èr destibat. Manten regde las renas de caveçon. Lo chival es nerviós, ten pas en plaça. Vira coma una baudufa, s'enarca. " Hòhòu, e ben, dequé t'arriba ?" ço ditz Ferrandet, l'èr de rire. Mas ritz pas que d'una gauta. Lo chival es pas dins son estat normal uòi. Conoisce aquel estat, ieu. Vai far un chuple. Res poirà pas l'empachar. Serà espaventable. Volriái i cridar, abans que siá tròp tard. Mas siái a de quilomètres de distància dins la solesa blanquinosa d'una cam-

bra de reanimacion. Digús pòt pas m'ausir. La destinada es en camin, despietadosa, irresistible. La mòrt es a cima.

E ja l'abrivada es lançada, an ensarrat los cinc grands buòus negres dins la blanca escarada dels chivals, e tot aquò s'acorsa au tròt, dins lo larg, au mièg de las enganas, fins a la Cadola, mièg assecada per l'estiu, qu'es aquí tota fangosa, e que travèrsan sens molar. Son enrondats de joves escarrabilhats que corrisson, que cèrcan de far escapar lo bestiau en se penjollant als mòrs dels chivals, a sos caveçons, a sos còls. Musart s'enarca un còp de mai. La tèrra es seca, lo tròt dur dels cavalòts i enaura un nivolàs de polsa que fai tossir. De verai, Ferrandet es pas a son aise sus aquel chival garrut qu'es de mau reténer. L'espectacle es magnific mas me tresfolisse de saupre que l'accident òrre, ineluctable, vai pas tardar. Se pòt pas tornar en arrièr, la destinada es escricha. Son sus la rota ara. Lo picar de las batas sus la quitran fai una musica sauvatja, embriaganta. Los crits, los renècs. Cau passar au larg de l'engard novèl de Martin lòng de la rota. De joves escampan de petards que fan un tarabast esfraiós jot los pès dels chivals. Ferrandet pòt pas pus mestrejar Musart, que bombís fòra dau grop, dintra dins l'engard, e ven faire espetar lo cap de son cavalièr sus las pòstes dau plafon coma una miugrana madura. Au mitan dels crits d'òrre dau mond. Mas de qu'es aquel chival ? Quant ne tuarà de gents ? Tot finís en borrola completa, dins lo grand giscle dau sang roginèl, l'escapament dels cinc grands buòus negres que sautan au mitan de las autòs e de las gents, trasent au sòl de ciclistas e d'espectators. La jove esposada polida coma un sòu es aquí, palla que diriatz una mòrta, los uòlhs perduts, incapabla de parlar. Espia tot aquel sang. Son òme mòrt. Esbocinat. Lo chival pasible ara, sas renas rebalant sus lo sòl, que mira sens comprene son cavalièr escabassat, e tot aquel roç que cola sus lo sòl a bèlas rajoladas. Lo manidet aluserpit de dos ans, que ten la man a sa maire drecha e silenta, e que demanda innocentament : "Alara es mòrt papà? E de qué vòu dire mòrt. Perqué bolega pas ?"... E tot aquò devia arribar, èra inscrich. E lo colpable d'aquel chaple sanguinós es lo propietari d'aquel chival fòu. Es ieu.

Tirat de *Luònh*,
raconte per paréisser.

LA PICHONA

a J.

La pichona es mòrta
jos son caval blanc
sens clavar la pòrta
sa lenga a l'estanc

petonet sus ma man
risolet a doman

la pichona es mòrta
dins son grand ostal
amb sa camba tòrta
e son pel de sal

petonet sus ma man
risolet a doman

la pichona es mòrta
la vesi alà
canda e plan fòrta
mas pòt pas tornar

petonet sus ma man
risolet a doman

cançon populara collectada a Tolosa

"A horse ! a horse ! my kingdom for a horse !"

RICHARD III

Acte V. Scèna IV.

Un autre endroit del camp batalhèr

Alarma. Sortidas de soldats. Nòrfòlk arriba amb un tropèl de fòrças batalhejairas. Cap a-n-el s'acorsa Catesby.

Catesby. - Ajuda, brave lòrd de Nòrfòlk! ajuda, ajuda !
Lo rèi a fait d'espleits plan mai que ne pòt far un òme,
Qu'a tengut còp a totes los dangièrs ;
Li an tuat lo chival, ara lo rèi se bat a pè,
Es a cercar Richmond que lo desrocariá dins la quita garganta
de la mòrt,
Ajuda, brave lòrd, autrament la jornada empenada es perduda.

Alarma. Lo rèi Richard arriba.

Rèi Richard. -Un chival ! un chival ! mon reialme per un chival !
Catesby - Retiratz-vos, lòrd mieu, que vos vau ajudar : auretz
lèu un chival.

Rèi Richard. - Paucval ! Me soi jogat la vida sus un còp de dats,
E farai front , aquò rai, a l'asardum del jorn.
Pensi qu'i deu aver sièis Richmonds sul camp batalhèr ;
E mai cinc n'ai tuats anuèit en plaça d'el.
Un chival ! un chival ! mon reialme per un chival !

Sòrton.

Revirat de l'anglés per Joan-Pèire Tardiu.

**MARIE ISABELLE,
escandalosa escudèra creishuda e caduda**

Es una question de pintrura. Cada sègle a son imatge deu Chivau. Deishar lo de l'Edat mejana. Modernitat, lo deu sègle 16au es educatiu. Ençò de Rabelais es una part de l'educacion que cau balhar e recéber per s'estar coma cau " òmi de ben ". Lo deu sègle 17au es emblematic deu poder : lo rei pareish suu chivau, es çò de dit per Ader dens *Lo gentilhòme gascon* quan pintra son eròdi :

*"Alindat e còs dret, de medisha pagèra
Entre dus assietat deus arsons de la sera
Esquia canaulat, jolh-frem e cama-dret
Lo pè que guinha envath l'aurelha deu Genet"*

Lois XIV es atau a Montpelhier, ciutat vençuda. Suu Peiron coma l'es de pertot.

Au sègle 18au, la metafòra deven emblèm : lo rei es ensenhat dens son mestier en aprèner a montar a chivau e subertot a'u maserar. Simplicitat : si sap maserar lo chivau, saurà maserar son pòple. Solide l'educacion n'es pas tot : lo sègle s'acaba coma sabem. Dens los chaples de la revolucion. E lo sègle 19au comença dens los de l'Empèri. Totun, las annadas 1800 son las deu chivau trionfant. N'i a de pertot. Aus camps de laurar coma aus camps de guèrra, dens las vilas coma a la campanha, dens las accions deus òmis e los quite saunèis de las hemnas. En 1815, la cavareria francesa es morta. La restauracion la vòu tornar apitar. Fonda una "Escòla de cavareria" dens la vila de Saumur. Au long deu temps, deven lo famós "Cadre noir"...

...Es aci que comença la mia istòria e es un raconte de non pas créder. De non pas créder per'mor, benlèu, de sembrar e tròp a un d'aqueths romans deu sègle sus la mauescaduda de las pujadas socialas. Es una hemna. La coneissem per uns desenhns. Duas litografias de Victòr Adam, una de 1857, l'auta de 1858 dens lo libe que publicuè, un libe de tecnica equestra, *Le surfaix cavalier*. Una caricatura de Vallet dens *Théo-Critt à Saumur*, en 1885... E tanben la descripcion que'n hè lo Lt.-Col. Michaud dens una lètra au Cdt Schmidt de 1855 : "[...] a passat los tren-

te ans. Talha mejana mes dijà hòrta e grassa. Lo peu de lin qui'u hè coma un cohiron pe'u darrèr deu capeth. Eran en un mot las deishas d'una hemna qui èra mes lèda que beròia". La descripcion deu militar ne sembra pas briga aus dessenhhs ni quitament a la caricatura ; sus las litòs que poi espiar, es meslèu beròia. Dens lo gost deu temps, un beròia anar en pausicion d'amazòna, l'arrea cambrada, l'esquia sostenuda, las espatlas viradas a de bon. La man sembra leugèra mes solida, totun. Professionala.

Aquera hemna se ditz Marie Isabelle, vaduda Marie-Stéphanie Simonin l'an deus " Adishatz de Fontainebleau ", se morishó cinc ans après la fin deu Segond Empèri ! Cometó lo mes gran pecat possible au sègle 19au ! Lo piéger ! Lo crimi de lèsa-majestat... Hilha de sabatèr, coma Loisa Labé èra hemna de cordièr, aprenó un pauc de lètras dab una tropa de teatre. Puish dubrè un negòci de modista abans de's maridar en 1836 dab Etienne Isabelle, un escur fonccionari deu Ministèri de l'Instruccion qui pujè sus las barricadas en 1848, se gahè la legion d'aunor e un pòste de " sous-chef " au Ministèri ! Marie voló crèisher...

...Dens lo son chepic de respectabilitat, la dauna Isabelle qu'aprenó a montar a chivau a partir de 1840. Franconi, l'òmi deu circ e tanben Baucher estón sos mèstes. Eran deus bons ! Era se prenó au jòc. La cavarèra devienó escudèra. A la fin, sabèva d'equitacion ! Pro viste, se rendè conde deu son poder. Anè cap tà l'orient, a la cort deu Tzar. I damorè uns mes. D'aquera orientacion nasquè la soa legenda pròpia. En tornar, aquera hemna se voló pagerar a çò que i avèva de mes haut dens la tempsada, çò que lo mes arrepresentava lo poder de l'òmi, lo temple ondrat de la testosteròna : lo Cadre noir de Saumur. Abans los " shebitejaires ", perpausè au Ministèri de la guèrra un metòde tà maserar a la lèsta un chivau complicat. Estó lo " surfaix cavalier ", un biais de ligar l'enrenament deu chivau tà que, naturaument, l'animau ne posca pas aver resisténcias. Abans de li crompar lo metòde, en 1854-1855, lo Ministèri demandè a la dauna de l'anar ensenhar au Cadre noir... Estón uns mes de combate shens nom, d'afrontaments, de lètras, de rumors expandidas. Lo ministre, lo Mal Vaillant que devó intervièner mes d'un còp tà har arrespectar la soa decision. Mes los òmis de Saumur n'ac entenevan pas atau. Pauc a pauc, la batèsta estó generala, militar contre militar, escudèr contre escudèr, burèu contre burèu. L'escudèr en cap, lo Vicomte d'Aure, nafrat dens sa dignitat d'òme, estó miat a demissionar e, segon çò de contat encara a Saumur, lo tèrra-trèm estó deus pregonds, l'esquaçadura larja. Lo metòd estó enterrat e sa promotaira tanben!

L'an d'après, Marie Isabelle anè en Inghatèrra tà véner a l'armada lo son biais de s'i har dab los chivaus. Sembra d'i aver

avut un arcuèlh mes bon qu'en França ! Dens una lètra, ditz : " The men who worked with me were all devoted to onward progress and science " [los òmes que tribalhen dab jo èran tots devoats aus progrès e a la siéncia]. Tornè en França. En 1864, tostemps dab sos projèctes grans, ensajè d'apitar un harà, au ras de Paris. Ne capitè pas. Perduda de reputacion, Marie s'i perdó tanben la monèda que l'i damora. Onze ans mes tard, apres s'estar arrosegada de crambetas en crambetas, dab la pension deu son òmi, s'anè morir a l'espitau, velhada per las sòrs de San Vincenç. Luenh deus chivaus, deu só e de Saumur. E ne sèi pas quau estó lo son darrèr geste, quan deishè anar a jamès las renas...

john foglietti&associats

entre totes
•••••
los vents

ENTRE TOTEI LEI VENTS

Entre totei lei vents que se pòdon nomar
Bofa aqueu ventolàs anonim de mon vielhontge sus l'embarra-
ment gavat dei torturas pacientosas fin qu'au revelh d'un matin
encara vivent

E ause veire dins l'instant fragile de la vida d'una femna nusa que
me lipa -chaspe tei popas alique ton vènre escrache tei patèlas
afusèle tei cueissas- O femna nusa ton còs ondejant dins l'in-
mensitat de mei mans que flamban

E la lúpi inaccessible de la beutat de teis uelhs ont ieu davere a
l'invisible

Me fan morir dins lo plaser d'aqueu que se vueja de tot son sang
E quand vese misericòrdia perduda me resta de pensar a Dieu

Que pas jamai coneitrai

Aqueu ventolàs anonim de mon vielhontge canta mei voluptats
ambe lei femnas convidadas au bonur mediterranèu de nòstres
amors

Saup que ieu siáu l'expression umana dau rore e de la ginèsta
E de l'aucelilha que nisan dins leis auturas espeiritalas de mon
astrada

Ont serai pus jamai

*Aucèus quistós d'enfança
Escote lo bronziment de vòstrei plumas
Sagetas iniciadas de l'extasi
Quora l'enfança miuna se pendolava
Ai còrdas liscas dau solèu*

*Desnosavan li darrièrs ciucles
D'una auròra florala
E mei desirs s'enracinavan
Dins lei rufas avenidoiras
De lo qu'ère pancara*

*Aucèus quistós d'enfança
M'entòrne cantar per vautres
Dins lo que fuguère
D'esvelh a la lutz
E de cara aluda
Au vent de mon reiaume*

*De reconeissènça e de memòria
Mon còs vestit de nuditats sens nombres
Vos quichava per de nòças eretjas
Mai ninòias que l'auba de ma jaça
Ont s'amarián tan fòrt
En congrelhant l'eternitat*

•

Veicí çò que dises tu òme vièlh que marchas acilin dins lei fuòcs
que naisson a l'auba
Sèmbla totjorn que cercas de prolongar la terra fin que jamai
ton païs cala
Sèmbla totjorn que lo bòri que t'assosta fuguèt bastit per la
glòria de ton èime

Es tu que dises
L'escritura es restada dins lei pergamins dau silenci
La paraula calarà jamai de cantar per ma miga

Potonas lei parpalhons e frisas lei cigalas
Lo cabús efemèr de la beutat dei flors ennegrís ton sang
Arboras lei pèiras qu'an barrutlat dau cèu sus ton camin
Mai de qué cercas ? Creses que tei uelhs pòdon reconéisser lei
semenças de la creacion ? De qué cercas dins la decalcomania
dei parpalhons sus tei bocas, dins lo cascarelum dei cigalas dins
ton bonur, dins la pèira venguda dau dieu qe barrutla sus ton
camin ?

De qué cercas dins lo cabús dei flors ?

Es tu que dises
Cèrque l'origina dau mond e seis onors de femnas
E la lenga legendària dau solèu tan desirabla

I a bèu temps que te lèvas d'ora en pensant a la mòrt
e que dises

Nòstra paraula calarà jamai de cantar per ma miga
Qu'es au pè de ieu

Cèrcas leis ofèrtas ancianas ai còlas dau fodre -leis avis te
seguisson en te fasent riseta

Cèrcas lo sorgènt que li beguèron tei avis en ié mirant lo cèu
dedins

Tei racinas an començat de nàisser a aquela aiga escreta e dem-
puèi ensenhas ai còlas dau vènt e dau fodre sus ton front leis
ofèrtas ancianas

I a bèu temps que pensas a ta mòrt

E que dises

Ton nom O mon païs de subrevivència
Serà lo bèu darrier e lo bèu primier ressòn sus meis òs

quand ta tèrra devendrà ton armadura
païs que siáu nascut de tu que m'intronisèras dins la
chivalariá de tei paraulas
Ton nom O mon país ieu charre la lenga de ton arma
Ton nom de profecia es ressòn de meis òs
Mon mirau enterrat fai mar e mont jorn e nuech de
mon delire
Espère la revelacion de ton nom dins lei profundors
d'un matin nòu
Anarai banhar meis òs dins la mar nòstra per retrobar
lei mòts de mon sang
Ton nom O mon país faudrà ben que l'aufabet perfin
nos acampa
ambe lei poëmas que fan grandir leis arbres dins lo
vent, atubar
lei fuòcs de la carn, cantar flumes e mar e
pasturar lo desir dei nòvis
ulhauç de Santa-Estèla
Siáu lo que cava ton arma e que vòle èstre encara
vivent per veire lo recomençament
E mon primier poëma dins aquela lenga d'òli e d'estèlas
Serà per vosautres estajants de ma cara

LO VENT DE MAR

L'àngel que mesura las patatas au solèr
 la mar dab la mar que se vorca hens l'àngel
 l'àngel que mesura la mar

e se la porta dab las nublas a galòps
 gahadejas aviadas nuèit dessús nuèit
 las nublas perdudas deus nòstes pecats

lo vent qu'es lo Bau dont bastumba
 a posnhacs de còr perdut posnhacs de canta
 la canta grand lo pecat la nueit

que palavira los pecats au solèr
 las estelas tant vau sangluts
 que s'enterpachan tant vau las vacas

la nuèit que versa de penent
 que nos adaiga de nòtes pecats
 qu'am mala-mòrt dessús e que brama

brostat qu'am verd de thaler
 las tucolèiras qu'an berdejat
 lo vacumi que s'es enflat com americanas

parièr com lo factur d'ostau a ostau
 l'àngel de l'àngel de bestiar a bestiar lo grand huc
 e que boha dessús entà s'enlutzir la cara de la cara.

Aièr Bonperrièr
E lei vents d'atura
Ensèm sus l'èrba fresca
Encuèi la Serana
E sant Joan, Leis aigas
Lo causse
La lutz e lei niulas negras.

Vòli caminar dins lei combas de nòstrei vidas
Sus lei planestèus de nòstrei còrs despestelats
Vòli atraversar lo paísatge deis amors
Vos dire que siam pròches coma
La lutz e lo monde
Un jorn devèrs Ardalhès
O Sant martin de Londres
" Lo país dels neblats ".

Pròches nòstrei còrs, nòstrei bufes
Lei pantais e la musica dei rebats
Dins leis uèlhs...
Mei gents, ma doça e l'univèrs tot entièr
Au bot de la valèia
E d'en pertot
Dins lei mans.

Lo vent sus los estanhs de Mèsa
E dins la tèsta dels enfants
Lo vent e lo vam l'enebriesa
L'esper cochat dels dròlles que fan
De bofiòlas de sòmis endormits,
Pantomimes, espantants pantais avalits...

Los estanhs semblan de dormir
Las fruchas de la mar gloglotan
Lo collègi va barrar las pòrtas e l'oblit
Engolís mas mans sus la rota.

Lusiadas, epopèia dau vèspre
Calabrun sus leis estanhs
La mar
Leis enganas
E lei plumets dins lo sègle traversat de becaruts.

Enlusiments, faulas omericas, aspras
Cançons dau solèu cabuçant
Lo clàr
Cantadís dei ranas
E lo quilar doç deis àngels benastrucs.

Leis enfants de Gardiòla
Vèson lo mont de Sèta
E lei tubèias de Frontinhan
La palunalha estendilhada...

Lei sudors de la tèrra, fòla
La dança dau temps, dança secrèta
Davant la mar, davant
La vida que se desvèla escarabilhada.

Lusiadas, viatges amorós
Sus l'esquina dau païs
Dins lei legendas, la literatura
E la còla.
Avèm sauvat lo libre de nòstrei desirs
Dau naufragi.

DESSEPARATS

Sonque d'espjars e costejars
Que'ns sabèm
On que siá suu medish camin immense
De tèrra e cèu mèscla bèra deu vent
Atau que'ns sabèm
Jos las brancas aulorosas deus sers
Dens de somis dubèrts tan vastes e leugèrs
Mentre qu'au hons
La nuèit e lo jorn bessons augles
Neurissen e neurissen
Aqueth putz sauvatge de hred negre
Qui ensaja de horrupar lo flum esconut
Que soi vaduda
E qui'm pòrta d'ara-enlà carada
Còs aperant de hregars e d'ondas
Partajada
Lhèu cap tà l'esperrekar melhor
Que l'abandon lo faus vertolhonós
La causida

NUEITIU I

A l'ompra de l'ompra
era que drom
shens sorelh shens estela shens lua
larma nacrada
lama d'alabastre
dens la pèth cremada
de seuva decimada
huèlha morta
que drom
arc irisat
de baspanas d'eslacas
un rebat suu malh
aciu que torni trobar
los lugrans semialhats
malh shens fin deu cèu
de mar negra l'espaci
galaxia moreta esbarrida
au son vente de hen sec
on constellacions
e perlejan en ploja
fusanh de seda
que drom
arromerada
sus lo son palhat d'amnesia
ne i aurà pas nat crit
pas nat arrangolh ni planh
solaments silenci
enqüèra mei gran
enqüèra mei gran
que lo silenci

LAS LÈIAS BRUNSISSON

Las lèias brunsisson resson de promessas vièlhas que nhafran
flairas de figa tot suau lo dire consòla la sang que tusta pel cur
alena per enfachilatge lo rebat de vòstres uèlhs coma prèia e
prètz me despluma la lutz vòstra escruma de nivolada ruscla
d'ombrum

.

Delai e mai mossèga l'aura vilatjons de milans tacas de vim
E apasima pas res al lonh d'ausèus bufan a mièg-còs mièja-
carn deus uèllhs
S'amolona la folhum freule deus faus caciers d'aur durmisson a
l'intrada del rèibe
Enquèra dedins los uèlhs un dire d'esclarida sorda causa sigura
e palla
Viòls e nogareda me teniás la man taisuda lo cèl
Capvira d'un riset a l'ora d'aicí

LOS HERS DEU CÈU

Cilhas mèi bèth crin cristalizadas
 que'ns arreconeishes devath lo prat toracic
 Culassas raiaduras metallicas
 que t'arrepitas verdor de pistons nacrats
 Jo t'envali e que't cabras en jo.

Païsatges suicidats d'arresac
 que m'arrescopis sos pòts assecats
 Peirats de sable aglomerats
 que t'embalas devath coton baliste negat
 Jo basculi

Massas bluas negas pintura martelada
 que'ns montas mainat de manètge dunar
 Es.hloridura de còrn cèu desplegat
 Tu crinièras ostalèras
 Jo que'm vueiti a las toas orbitas
 herradas

Claustre d'un garròt alargat per la corruda d'un dia desossat

Centaures siameses d'aps con.hitats
 De sau e d'aiga
 elitres nueit
 Omegàs d'arrecaduda luar gibuda peitrina
 las toas letras puntan navèras
 Acobdaders tojas que brossan l'absència
 pariada deus dius

Tamarins lo veire d'ua lampa tempèsta
 fibras de dolors saumastras
 passa e passedor
 l'euro centulha 'n boca
 galup damassat

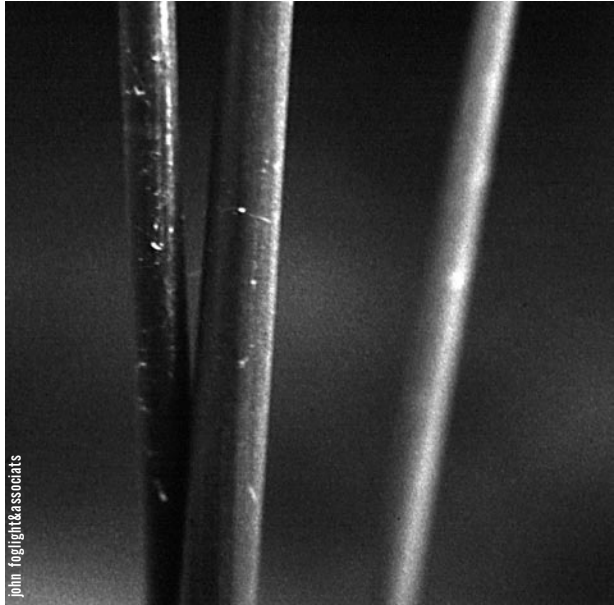
Boirica rauba crotzèra vanitosa estupa las estelas
arc a sodar paquebòt shens signe
-ismes blocaus d'ua siscla de sègles
arreguisnats

Garra cotèth sega - comptèr eslambret- gargansas de Beatus

Putz d'heuguèiras teulons se rotlan
Eths se tiran la set dens los junts
ciments d'arriolets
Chardiats de lutz per colonas
que'm datz torn
Caishaus limats qu'esperì lo mors deu viatge

Virgulas filmadas
vos qu'estiratz lo bròs deu jorn
dens nòstes cocòts en.hlats
Los esperons indolòrs clinhan
esclopada esclaveir d'esclopada
fibulas de naishèras arreperlejadas

Balhas pèth entà trespigar devath la grama teishuda
e tièner cordoan com ua pauma
per las toas cilhas pecadors chalutats

john foglietti&associats

d'unes que i a

LO RÈI DELS MOLINS

N'aviá fait un long, de camin, lo vièlh, e ara i estava, quilhat, redde coma la justícia, entre los ciprèsses en ringueta, l'aire tristonet, l'uèlh desillusionat, un pauc escanat per sa cravata a peses coma de solelhs.

Triste de l'uèlh, magre de gautas, calve del cap, la mostacha fina, las parpèlhas mièg-clucadas per daissar passar un agach de miòpe, un pauc susprés d'èsser aquí, coma esbleugit per lo lum del jorn.

Un pauc susprés de me veire, tanbens, acostumat qu'èra a demorar solet.

Se deviá demandar qual èri.

E ieu me demandavi a de que soccava, de quuna pensadissa prigonda l'aviái desvariá un bocin, a de que podiá pensar un mòrt?

A l'estrangetat, probable ?

A las farinas de la nuèit ?

Als Molins del Rèi, que molinan lo blat dels òsses ?

A las dalhas, a las segas, a las ièras, al vent ?

O, tot enreddehit e sec coma una arencada, s'èra cambiat en pòrta-lança, e Quichòte èra sasit per l'eternitat dins una corsa sens fin per arrestar las alas del temps.

Genièr de 2005

PÈIRAS NEGRAS

Acoconat dintre las montanhas cevenòlas coma un dròlle que bolèga amb son baston lo fuòc que caufa lo fogal. Filh de pèiras negras, que fan una tèsta ruda, coma ton país...ton país de lagremas de sang, de lagremas de vida, de lagremas de jòia...mas de lagremas. Cagaraula de ròc, coma lo nis d'un aucèl rar que cèrca pas a açachar aquel mond destimborlat. Tròp de causas per te dire, tròp de causas, mas pas de mots, per te bramar coma mon còr te brama. La Tribala* te calinheja, per te gardar mai dins ta tèrra...per que l'aucèl que sès, s'envòle pas. Tas carrièiras serpentosas, semblan las venas meunas, cargadas d'istòrias e de vida, confladas de tot aquò, mai que de tot. Dels temps de vidas luxuriosas, ont l'escòla se petava de dròlles, demòra pas, ara, que fòrça remembres e totjorn de lagremas. Aquelas de ta glèisa embugan lo bòsc de las cadieras davant tas pòrtas. Ta campana te fa viure, cada ora un pauc mai...coma per dire als viatjaires qu'es l'ora de dinnar e als òmes del país, de deslargar las fedas.

Una encontrada te rend mai ric e una enterrada, mai robust...coma un òme que sès, coma un òme veses. Coma un òme, sès pluèja, coma un òme, sès solelh, coma un òme, sès nèu...sès fach de tot, sès fach de vidas.

Ta musica dins l'aurelha rescalorís los còrs, seringa de calor, bufada d'espèr, petaç per l'arma. Un aucèl nisat sus ta tèsta, fa la vida per una tempora, una mesada, bensai l'eternitat...fa la vida dins tos uèlhs, banhats de lagremas secas. Sus ton esquina plegada, lo mond se passeja, coma per te far mal, coma per te far bramar una vertat qu'es pas teuna. Lo temps te lifa sens te burinar, lo temps te lifa per te far mai polit...lo temps te lifa e aquò te plai. Tu tanben, lifas lo temps, perque lusís coma una pèça falsa, al fons de ta memòria.

Tu, los pès dins una aiga bauja, miras ton present crebar, sens saber çò que serà deman, ton cap dins las mans, ton cap que vòl pas veire tas bralhas espelhadadas. Aquelas bralhas, luxuriosas dins los temps passats, son pas que de paures remembres d'una vida crebada, que s'escana ara, d'un res estofador. Aquel res, que manja deman per cagar la jamai, cagar una foira que pudís la fin, que pudís la mòrt...aqueu res qu'es putassièr.

De trace en trace, un rai de lum ven lusir dins una vitra bercada, d'un ostal escagassat...coma per mièlhs colorar lo negre dels autres còps.

Colorar qué ? Colorar per quin ?

Colorar per aquel mond als uèlhs despersionats ?

Per deman, un jorn luminós per aquels òmes, per aquel luòc, per aquel remontament?

* nom de luòc

CARA D'ENFANT

Es mon paire, un jorn d'ivern, qu'o me faguèt remarcar per lo primier còp. Lo magistrau bofava regde. Ensajave ieu d'aparar mei mans engrepesidas de la vivacitat de l'aire en leis estujant dins lei pòchas de mon mantèu quand una frasa me sangglacèt mai que lo vent baug. L'entende encara restontir dins lo fons de ma testa, coma una d'aquelei vertats estranhas subran remontadas dau fin fons de l'inconscient e que sa senténcia ne finís jamai de tornar e tornar mai dins la memòria, coma una sansòn-ha perduda dins una bauma immensa. Uei la frasa m'es tornada un còp de mai, pariera coma lo primier còp, amb totei lei sensacions qu'esprovave aqueu jorn fregeluc que se passejaviam dins lei carrieras estrechas dau centre de la ciutat. Trauquèt e trauca totjorn lo silenci, coma una evidéncia enfin recebuda e admesa. " A flor e a mesura que se sarram de la fin de nòstra vida, sabèm que nòstra cara se sembla totjorn un pauc mai a nòstra cara d'enfant. Fins qu'au jorn que farem pas qu'un amb ela, per sempre mai... ".

Per sempre mai... Aquelei frases, me son tornadas amb l'impression estranha d'un desdoblament, primier leugier, quasi-ment inagantable, puei, pauc a cha pauc, de mai en mai clar e necessari. L'enfant qu'ère estat e que n'aviáu tot oblidat, aviá pauc a cha pauc pojat dau pus fons dau temps coma un moment enanat demorat presonier dins sa bodofla de preséncia freula, e ara, sabíáu ni perqué nimai coma, d'emergéncia en emergéncia, lo sentiáu qu'èra aquí, a l'encòp davant e dins ieu, e ni l'un ni l'autre. Un defòra dins lo dedins mai escur dau còs, que fasiá pron misteriosament se rejónher doas epòcas d'una vida unenca. D'aquel enfant, per de verai, non sabíáu ren. La causa èra pas de l'òrdre dau remembre, ò de la reminiscéncia. Que non pas. Se trachava puslèu d'una substitucion, una cara prenent la plaça d'una altra e s'impausant, pacienta e testarda, fins a faire desaparéisser la primiera sens per aquò se confondre amb lo demai dau còs entier. Coma s'ela m'agachava, e mai siá mieuna, e d'aquí me jutjava, de son passat enfugit.

Ansin ère ieu dos còps, ieu dins ieu, amb entre lei dos una desseparacion que se podí pas saber ont se situava, corporalament, mai que l'esprovave cada jorn un pauc mai, coma un dolor, una semblant de nafra invésibla e pasmens presenta dins aquel entredos de la carn e de la pensada que nos fai èstre e de temps en autre nos amenaça de la pus granda destruccion : un quauquaren que i disèm per maniera de foliá, ò de perda dau

sens. Lo temple, l'abís qu'au dintre de l'èstre aquí se cava e vèn lèu potz sens fons ni fin, davalada jamai acabada fins a un endrech que se'n sap ren de ren, ni aiga, ni terra, ni carn ni esperit, mai vuege absolut, fendascla d'aura e d'auratge dins l'eternitat inagantabla d'un temps que s'i negam a ne perdre lo regular de la respiracion e lo baticòr pus essenciau.

De la cara de mon paire lo jorn que me diguèt la frasa que quita pas de m'assecutar, n'ai ges de remembre uei. Soventei fes, lo ser, abans de trobar lo dormir, me siáu concentrat sus leis imatges de mon passat per ensajar de ne faire remontar una cara que siá la sieuna : seis uelhs, son biais de sorire ò de demorar seriós, sorne e mut, e mai sa votz. De badas. Coma se de mon paire lo sovenir de sa cara s'aviá perdut amb la pojada de quau sap d'ont de la mieuna de cara d'enfant. E lo sentiment d'aquela substitucion me fasiá chifrar. Ne'n compreniáu pas lei rasons, ni la necessitat. I vesíu puslèu un efiech de l'illusion, una engana per rendre mens penosa l'impression dau desdoblament, de la despossession que dins ieu s'èra establida e demorava.

De temps, me'n fauguèt per comprene qu'aquela cara d'enfant qu'a la mieuna d'òme madur s'èra pegada coma l'arapeda sus lo rocàs marin, amb la cara d'enfant de mon paire, mòrt dins l'entremieja, ne'n fasiá pas qu'una soleta. A flor e a mesura que de la fin se sarraviam, compreguèr, sensa que se'n rendessiam còmpte, dins la cara nòstra de cada jorn butava, presenta un pauc mai a cada minuta de la vida encara a viure, una cara d'enfant pariera, que s'i dessenhavan, fidèus e semblants, lei trachs d'un que l'auriam jamai pogut conéisser, e que sa preséncia mòrta contunhava pasmens de grellhar, silenciosa, dins la consciéncia encar viva de l'èstre que per un temps nos abitava. L'enfant mòrt dempuei tant de temps - dempuei sempre ? - ansin fasiá lo ligam absent entre lei generacions enanadas, figura etèrna, ò benlèu pas qu'immortala, entre lei vidas regularament vujadas dins la saca sens fons de la mòrt.

Aquí que cresíu d'i retrobar un quicòm de l'enfança, de la mieuna ò de la dei mieus, se fasiá pas veire que l'aparéncia deis abséncias amolonadas per la cadena dei vidas perdudas. Aquela cara èra pas que la cara dau nonren, de la necessitat dau morir escrincelada dins lo viu de l'existéncia, dau temps que d'ela la part viva s'agotava e de sa fin coneissiá ja l'avançada indefugibla.

Tot me disent aquò entre ieu, me trevava aquela cara d'enfant sens enfança, aquela aparicion d'un jorn d'ivern que dins ieu aviá fach son pichòt camin de creatura somiada, e que

d'un solet còp, s'èra cargada dei vestiduras de la mòrt a se sar-
rar. N'esprovave, curiosament, ni paur ni ges d'angoissa. Sa pre-
sènciá coma lo vuege de sa realitat vertadièra, luòga de faire
nàisser un sentiment de malaisança ò de vacuïtat màger, venián
marca e sagèu d'una patz larga e linda, coma una musica nascu-
da dau fons pus fons dau temps e que de prene son vam se fasiá
doça e mai doça de sa pojada lenta e assegurada. Amb ela se
mesclava la votz pairala, que s'i perdiá coma dins un gorg de
beutat freja e muda, l'espírala de la vida a se viure. Un imatge
d'aucèu ne subrondava. Un imatge sens carn ni colors, pas mai
qu'un movement pur e fòrt, un semblant d'alas e de vòu que se
podíá pas saber d'ont veniá nimai ont anava. Me diguère a
aqueu moment qu'èra vengut lo temps de plegar lei parpèlas e
d'anar cercar dins lo dedins de tot èstre e de tota causa la raïç
ultima de ma presènciá : entre doas vidas enfugidas, lo bolegar
d'una agachada, quand lo mirau l'aganta abans de la perdre.

A PRAIA DA SALEMA

Lo frejal que monta a l'asuèlh sebelís lo vam del solelh dins un crit de gabian aganit. Diu s'es pas fach bastir cap de glèisa an aquel luòc. Quitament pas un tròç de capèla . Sonque l'océan a cabir l'ample del divenc. Los d'aquí, atropelats al pè de las barcassas, saique jaupan de quicòm mai , ...mas ne sabi pas res. Uèi, jorn de cauma, lo tractor vendrà pas trigossar los batèus per la saura, los peisses e los crancs son totes pels aucèls.

Vòtzes rufas e estalviaras a machugar aquela lenga-swing, una mena de rebrot gascon dins un equinòx d'iranjas e d'Indias. Aquelses mots - pès descauces, davalats dels autars de varena, de bocas en bocas , maluroses e somiaires, de mar e d'isclas possiblas . Bahia luenta enlà, sucre magre a campañejar, a bèla ressonalha, los cantics trebolats d'aigardent, vai e veni d'una lenga - cassonada.

Aquí marinièrs angleses, poètas gascons, femnas negras da Serra, pescaires de percebes pindolats en sus dels cotèls de la colèra, totes s'embriagan de l'uèlh fissaire dels gabians de Sagres quand s'i miralhan la mar cofla amb son rabaladís de paurièras e d'esperanças, los cinc continents e las milantas promessas e puèi las nuèches de " saudade " que confisson dins la sal del camin de recobrança. E aquel garçonàs, parla solet, après que son darrèr veirat de " bagação " serà tassionat, que li vendrà coma idèia ? Una idèia saique coma una còrda de violà que peta quand lo vielh psaume s'enrauca dins un viravent.

Talent de mar dessus las bauças del vuège, portulans d'Enrique per apasturar los sòmis ...e missantariá de la tèrra, panada e jamai tornada ... Portugal, nostalgia dels vailets e creba-còr de borreia, aquel bocin de nosautres, per tas pradas marinas salpicadas de ròcs de varena. "Na cantinha do Zè" s'entòrnan, brumejats d'océan, los enfants de montanha, e butan las cantas "mourinhas" per la tèrra de l'Infante. Venceires d'immensitat e dolents, de longa a lor aprivadar las colèras, una lhabra de mar e lo gost de las pèiras nusas, dins lor boca d'aigardent .

E los blus e los verds ...e la saura orfanèla de mar plena;

aqueles eternitats portuguesas

Glèisas- dentèlas alucadas de ser e de barcas, teulissas - pagòdas uscladas de vent rossèl e de coriandra , encapeladas cap e còs, d'aucèls viatjaires

Tot chic país mas tant ample dels braces, alandat de fenèstras en fèsta, ostalaire de las subernas pus màgers; aqueles pregàrias portuguesas

Rajolin menut d'un rivatèl d'aiga linda dessús la crosta salada dels temps d'embarcada,... a la proa dels matins, desterrats e faidits, aquelles umans que tornan al pòrt, se dire portuguesas .

Matinada primièra d'aquel an amb lo vièlh, aquí, apugat per un tròç de barquet, a vendre cauquilhas vuèjas als passants que jamai passan. Dins l'ample Terç-Mond, son los nenes que se ligan an aquela tasca, dins la terça-Euròpa, i a pas que de vièlha misèria ...

De longa, aquí, es passat de mond. De l'ament matricial, ne venián que tastavan la sabla a la lèsta e s'encarnavalavan de luna cap a d'autres solsticis, cap a d'autres fatalitats. Manjaires d'isclas, rabalaires d'arc-de-seda, ploravan lor sadol de vin canin e de burre agre dins un sòmi gris argentat de montanha ont sabián qu'un jorn se tornarián clare, romius tellurics de la cauquilha magra.

1er de genièr de 2004

John Foglight & Associates

• germanor • •

POESIA AL FEMENI -1

No es tracta d'una antologia tradicional i malgrat tot són les antologies que han portat a presentar aquest petit dossier. Les antologies són sovint vergonyoses. La primera raó és perquè no s'hi posen molts poetes que, com es diu " valdrien la pena ". Però això és la responsabilitat de qui fa la tria. La vergonya és que en l'immensa majoria de les antologies - podria donar exemples, però no és el lloc - cap no conté una sola poeta dona. Qui, de bona fe, pot dir que la poesia catalana no té poetes dones - no m'agrada això de poetesses - que es mereixen ocupar les primeres places ? Moment de còlera. Moment passat.

Aquest petit dossier no és cap solució. Se li farà el mateix retret que he fet jo : perquè escollir tal o tal i no tal altra o tal altra ? Responsabilitat - que assumeixo - de qui fa la tria.

Es trobarà aquí, i això és voluntari, poetes dels països catalans, malauradament tan sols dues - Renada Laura Portet i Coleta Planas - de Catalunya del nord, poetes desconegudes i d'altres reconegudes, poetes de totes les edats - algunes tenen a penes més de vint anys -, la majoria vives amb dues excepcions - Maria Àngels Anglada i Maria-Mercè Marçal - però valia la pena fer una excepció per a elles, oi ?

maria-mercè marçal

Jo sóc l'altra. Tu ets jo mateixa :
aquella part de mi que s'em revolta,
que expulso lluny i em torna
feta desig, cant i paraula.

Feta desig, cant i paraula
et miro. Jo sóc tu mateixa.
No em reconec : sóc l'altra.

.....
La mort t'ha fet els peus de glaç,
gegant estrany que per damunt les aigües
em tragines, nadó arrapat al teu pit,
fins als confins de la teva paraula.

L'amor no sap el teu nom en la mort
i s'esgarria en l'ombra dels teus passos ;
camí d'enlloc, de tornada d'enlloc,
jo, sense llengua, t'encalço els mots.

Et nega el nom aquest nom que em nodreix
i neix de mi. Que t'abraça rient
com un incendi, calcina el teu ull
i, cegament, es disposa al convit.

.....
Sóc de dia l'obra
del fat que alça muralles
entorn de tu, convicta
traïdora del teu
futur. Però de nit
sóc la mà temerària
que em mina els fonaments
i, conjurada amb tu,
juga als daus amb la mort.

.....
Com peix sense bicicleta
cerco el meu cor entre les ones.
Alço la copa on mor la lluna
en vi molt dolç.

M'he emborxat de solitud.

.....
Cançons de paper fi
m'omplen la sàrria
i em foraden els fons
de la butxaca.
Mireu quin caramull
de llunes blanques !
Clara Elorduy
Parlen sense dir
perquè la poesia ja és a les imatges
dels anuncis de telefonia
i les paraules són meres autopistes
on s'embussen les mentides.
Ara que el desig és només
als ulls dels fillets el dia de Reis,
et trobo a faltar,
i torno a enjegar el televisor.

.....
La mar m'ajuda
a fer-me el nus de la corbata
i em pinta els llavis
de sal...

.....
Ara que el temps té ulls blaus
i llengua
i fa olor de sal
no el sé distingir de la mar.

Ara que se m'escorre entre els dits
i regalima
i em cou a les ferides
ara aprendré a nadar.

.....
-I tu, com has arribat fins aquí ?

-De puntetes,
per veure't de més a prop
sense despertar-te i ficar-me al teu llit.
Perquè aquí m'oblido de la calor adulterada
de l'estufa de butà.

renada-laura portet

N'hi ha prou, a vegades, amb un mot.
Un mot. Només un mot.
El mot insubstituïble,
intransferible,
el mot que consum en ell
tots els llenguatges.
I a vegades : cap.
El silenci.
(Aquell que les llums del defora
fan repicar
com un cristall).
Pobresa essencial
potser magnànima
en el seu desistiment de béns superflus,
potser fausta
quan s'hi capitalitza
en hisenda
l'estretor de la solitud...
No migradesa sinó necessitat
d'una altra cosa
invisible
incopsable musicalitat :
tan sols un mot que en resurt ?
i res més
altre que aquell grapat de lletres
equivalent
al seu mateix grapat de silenci.
Eco d'una llengua immaterial.
Contenció curulla meditativa
de frare trapenc.
Dormir d'amants.
Rostre. Pedra. Aurora. Sexe.

Silenci.
Mot solitari.
Llampec en la tinta.
Allò que et supera
sense mai constrènyer.
Aquella vibració de l'aire
en el teu cel interior.

.....
Al primer matí de les herbes
que ventilen suau els espadats carnals
amb la crida on s'arruga la saba a flor d'aire
quan tant d'amor només és pol·len de dubtes
i arcada de vent,
tu, filleta,
abans que somniï l'alba vergonyosa dels déus,
neixes dona,
de l'emprenta bruna vellutada
d'una mirada.

maria angels anglada

ESTRANYS REMERS

Estranys remers et duien a les illes del somni.
Viva t'amortallaren amb blancs llençols d'oblit.
Pocs presentien que també per a tu
Estava decretat un tercer dia.
De duresa i de joia i d'esglai és pastat
Per a nosaltres tots i amb nosaltres tu
Veu i crit i sang nostra
I com el pa estimada
Tu i els fills de la terra.

A CADA AMIC

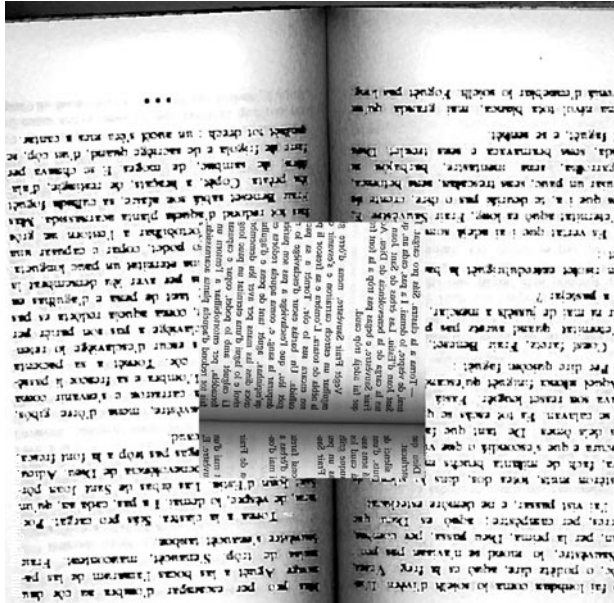
A cada amic, cisellador d'imatges
I caçador de mots, voldria dir-li :
- Fes-te llavis pel crit d'aquesta terra,
D'un a un els seus sons ara m'arriben
Com alts fills de la nit, diamants de l'insomni :
Fidelitat us serà demanada
I un cant rebel a tota defallença,
Car no hi ha sal per guardar les paraules
Sinó els llavis dels fills dels vostres versos.

INCERTESA PER INCERTESA

Incertesa per incertesa,
Litúgia per litúgia,
Encara trio la vella església
On potser
Déu enraona amb música de Bach
Abans que el temple fred
Amb culte incomprendible
D'alces i cracs
Metàlica esperança i amargues
Decepcions,
Encara el cor sacsejat es decanta
Per la dolça harmonia del mig punt,
No per la línia
Trencada abruptament
Amb humans sacrificis a l'altar
de cada devallada.

CASA D'INNOCENTS

Pots dir sense perill que has vist un ovni,
En altres mots penja els seus nius el risc :
- Veig infants com estrelles que caminen,
Palpo l'arrel del vell arbre de somnis.
Per ells es troben ara petits hölderlins
Confinats en les cases d'innocents
Sotmesos a estranys ritus i temibles
Tècniques de silenci o ja dormint
Llarga son sense somnis entre estranys.
Els primers dies miren astorats
Els murs on els encercla el vell costum
D'engabiar ocells. I si mai volen
Conjurar el desencís amb un poema
Escuma d'amenaçes els ensenya
Quiet consentiment, l'única eixida.

cronicas

Lo darnièr libre de François Bon, *Daewoo*, pausa, al mitan d'autras questions, lo problèma de la representacion literària de la realitat sociala. De la vida de los d'enjós, d'aqueles que son pas personatges de romans, que valon pas sonque lo papièr per estampar los libres. Lo François Bon botèt jol titol de son libre la paraula Roman. Mas maites i an pas volgut veire qu'un reportage sus la clausura de la fabrica de Daewoo. Lo François Bon, an dich, balha la paraula als que l'an pas, tot un fum de rasons per pas acceptar qu'aquò tanben es de literatura. Que la literatura, e pas avuèi sonque, mas i tornarem, es afar de gratamonilhs, de situacions enclausas pels caps d'aqueles que d'un biais o d'un autre son los servidors complasents del poder quin que siá. Vejatz lo succès de Nothomb e los autres. (Pas que per dire, se vertadièrament volètz saber çò qu'es d'aver talent, legissètz "*La Fam*" de Knut Hamsun mas pas Nothomb.)

M'interessèt, a despart del biais d'escriure e de çò que conta lo François Bon, pr'amor que me revertèt lo Leon Cladel qu'el tanben ensagèt de far de romans amb d'istòrias del pòble. Lo prefaci del primièr roman de Cladel foguèt escrich per Baudelaire, Cladel èra un amic de Mallarmé que publiquèt de nòvas dins *La Dernière Mode*. Empachèt pas qu'apuèi, quora se botèt a escriure suls païsans, foguèt marcat écrivain régionaliste. En bon francés voliá dire qu'èra pas un vertadièr escriveire. Avia tanben un autre pecat, èra considerat socialista, escriguèt lo primièr roman sus la Communa que foguèt publicat pas qu'en 1931 cresi ben. L'estetica de Cladel es plan luènh de la nòstra, es la del sègle dèt e nòu, mas Cladel disiá a Edmond Picard a perpaus de *Paris sans travail* : "alors je saurai définitivement si pour moi, si pour d'autres, dans le roman contemporain, l'union de la forme artistique et de la thèse sociale, sinon ouvertement exprimée, au moins sortant de l'œuvre par une irrésistible expansion, est possible sans rien enlever à la puissance du beau". Sèm pas plan luènh de François Bon e tanben plan vesins de maites escriveires occitans. Per pas far qu'un exemple trapem lo Vitòr Gelu. Encara uèi lo contrasens màger que se far sus l'òbra de Gelu es de la prene que per un repertòri dels biais de dire marseheses. De segur lo Gelu trapèt per las carrièras e sus lo pòrt la carn de son escritura. Mas es lo Gelu que ne faguèt quicòm. Lo Felix Castan en 1985, dins un collòqui, faguèt una comunicacion que serà tota de copiar aici. Insistèt sus la valor de Gelu escriveire, disiá del vocabulari de Gelu : "c'est du matériau, dont le choix dépend des buts littéraires." E las causidas de Gelu se veson dins la complexitat de son escritura, que per tant que semble transcriure las paraulas del pòble, es de segur de las mai trabalhadas. Lo Gelu es pas un poèta politic al sens estrech, pòrta pas de solucions, fa tocar la ràbia (*Lo Tramblament, Veusa*

Megi, Leis aubres dau Cor), ilustra los pantalais (*Lo credò de Cassian*), e los espers calucs (*Vint-un-cent francs, La lotariá*). La fôrça de Gelu es de crear un univèrs dins cada poëma, un univèrs qu'exis-tís pas atal, abans que Gelu ne faga un poëma. Lo Gelu balha una fôrma literària a las maganhas e als espèrs del pòble de Marselha. Per ieu, o avètz comprès, es un dels mai grands del sègle detz e nòu.

Tot aquò per dire que lo problèma es pas novèl, e que per nosautres, esciveires occitans, es plan sovent al mitan de nòstra escritura e dels jujaments sus ela. Per çò que ne sabi es pas solament un problema francés. En Italia tanben, lo Belli, qu'es-criguèt l'epopèia del pòble de Roma, en mai de 2000 sonets en lenga romanesca, es considerat coma lo testimòni de la vida e del lengatge del pòble mas pas coma un vertadièr escriveire. E pasmens, l'escritura del Belli coma aquela de Gelu, per tant simpla que semble, es lo fruch d'una vertadièra captinença d'escriveire.

Mas lo roman del François Bon es mai qu'aquò. I a tanben los retraches d'Isabelle, de Géraldine e de Sylvia. Retrachés pas acabats, a pron pena esboçats, amb pudor. Las situacions pintradas ne dizon plan pron. E los luòcs, e l'istòria, las istòrias qu'an pas d'istòria, que son pas que de nombres, figuras fugidissas del 20 oras, tres secondas pas mai, un nombre en mièg de las 3000 o 4000 (segon las seradas) vidas botadas per astre. Es un libre que cal legir que n'avèm doás bonas rasons : per coma es escrich e per çò que raconta. E al jorn d'avuèi n'i a pas maites coma aquel.

sèrgi labatut

Jean-Claude Rixte, "*Anthologie de l'écrit drômois de langue d'Oc*". Volume I, XIIe-XVIIIe siècles, 2002, 312pp; Volume II, XIXe-XXe siècles; 2004, 400pp. Edicions de l'Institut d'Estudis Occitans Daufinat-Provença, tèrra d'òc.

Au portal de cadun dels volums i a un egrègi especialista universitari, Bouvier per l'Edat Mejana, Martèl per la literatura modèrna, e cadun d'eles traï lo meteis crit d'estonament: "Quau aurí cresegut aiçò? Quau aurí imaginat que siágue tant rica la cultura occitana d'un departiment coma la Dròma?". Aquò mòstra clar l'interés de far aquela mena de trabalh d'inventari. Car s'es puslèu fach fins ara lo contrari. Un trabalh de seleccion de çò milhor, qu'a fôrça d'èsser selectiu segon de critèrs sovent fosques ne finís per far crèire que la cultura occitana es esque-

letica. E fòrça d'occitanistas en tota bòna fe s'imaginan qu'avèm quauques polidas belòrias e amb aquò pas mai. Mentre es un encantament de retrobar un patrimòni total, ont a costat de las "grandas òbras" que podèm arborar coma bandièiras podèm tanben percórrer d'òbras minoras o marridas, de tèxtes non literaris, de produccions popularas, mas aquò's tota la saba d'una cultura viva, aquò i baila una bèla part de son relèu...

L'autor, de verai, amb modestia, titola son òbra puslèu "antologia" qu'inventari, mas es clar que son prètzfach es enciclopedic e que lo trabalh qu'a complit dins aquela amira es exemplar, e que deuriá servir d'exemple a d'autres obratges semblants dins tota Occitània. Me soi ieu meteis mainat en ensajant de reculir l'ensèm de la cultura d'òc "montpelhieirena" dempuòdi quauques annadas sus un siti internet de l'immensitat d'un tal projècte. D'ont mai cercam d'ont mai trobam, e tal autor "minor" vai sovent vos far descobrir quauques belòrias, una frasa, una expression, un mot requist, un peçuc d'imaginari que se pòt reïnvestir dins una literatura novèla... De tot segur nos cau pas estrechament replegar aquí dedins, mas o podèm reprene a nòstre compte dins una amira mai larga. Es un pauc dins aquel sentit que Cristian Rapin a complit son vast trabalh de lexicograf, amb una perspectiva panoccitana aqueste còp. Mas per bastir una cultura panoccitana que siáque pas la dau trist "esperantòc" denonciat per nòstre car amic e mèstre Bernat Manciet, cau tornar prene en compte nòstras riquesas vertadièiras, e aquelas d'aquí s'atròban evidentament a un nivèl "local".

D'en primièr, lo Diés e lo Valentinés son un grand fogau un pauc oblidat de creacion trobadorena. Tot lo mond conois Beatritz de Dia, que sas cinc peças son de tot segur represas aquí pp 24-37. Son bust romantic asòra la cobèrta dau tòm primièr. Regretarai benlèu que Rixte m'assabentèsse pas mai sus l'ipotèsi d'una "segonda comtessa de Dia", personatge imaginat antan per Camil Chabanneau per interpretar aquela boleguiva trobairitz mesa en scèna per Francesco da Barberino dins "*Reggimento e Costumi di Donne*". Mas una altra trobairitz d'elèit asondra tanben aquela encontrada. Es la misteriosa Bieiritz de Romans que son famós poèma ont declara a una enigmatica Na Maria "en vos ai mon còr e mon talant" a suscitat pro d'interés en fin de sègle XX - d'unes que i a an imaginat aquí una tendra idilli safica, çò que demòra de tot segur fòrça conjectural, Pèire Bèc s'es explicat recentament aquí dessus. Aitanben nòstras tant afeccionadas trobairitz constituïsson un títol de glòria "oficial" de las letras d'òc que s'es largament estudiat e vulgarizat. Son conegudas. Mentre d'autres aspèctes de la produccion en lenga nòstra, medievala o mai tardièira, son encara largament rebonduts.

Una altra figura importanta qu'apareis aici es Falquet de Romans, ja conegut dels letrats occitans per una edicion critica menimosa de R. Arveiller e G. Gouiran (1987) que sembla malurosament sus lo plan de l'estetica un policopiat de tèsi. Aqueles autors ne fan l'autor de la sublima auba mariala tras que celèbra "Vèrs Dieus, el vòstre nom e de sancta Maria", classicament atribuïda au sinistre e freg Folquet de Marselha ni que siá-gue pas gaire de son biais. Dau còp, en tornant legir l'ensèm d'aquela òbra un pauc obludada, òm a ges de mau a la considerar coma la d'un trobador de prumièira borra. Rixte ne'n causís de polits morsèls.

Mas nos carram tanben de rescontrar de visatges un pauc mai novèls coma aquel dau joglar Bertran d'Aurèl, que fai partida d'aquela curiosa societat itineranta dels trobadors occitans despatriats que frequentavan las cortz d'Italia dau Nòrd jòt Frederic II, e que lo mai emblematic n'es lo redobtable Guilhèm Figuèira. D'unes intellectuals new-yorkeses veson dins aquel grop "faidit" que se sap que los distinguits Aimeric de Pegulhan e Uc de Sant Circ los afeccionavan pas gaire, los accessors dau "punk-rock". Resèrve mon jutjament aquí dessús. E Rixte, pus prudent, ne ditz pas res. Mas Chabanneau los descriu ja i a mai d'un sègle coma "pauc recomandables". Las tençons quichadas, provocadoiras, entre aqueles protagonistas mancan pas jamai ni de sau ni de pèbre. Dins aquel ambient evoluiguèron tanben Guilhèm Augièr Novella e Guilhèm Magret, que son de tot segur d'excellents trobadors que nos carram de redescobrir dempuòi quauques annadas, ni que siá dificil de ne trobar l'òbra completa pauc accessible. E, çò que gasta pas res, sas vidas semblan d'èsser estadas de vertadièrs romans picarescs.

Desconegut cap e tot per ieu èra Genim d'Urre de Valentinés, autor d'un sirventés que de romanistas de mestièr, espepissant sa tecnica d'escritura, l'an agut jutjat tras que sevèrament. Me geinarai pas per considerar per ma part que la fòrça e la fluiditat de l'expression ne fan un autor plen d'interés: "Pois prètz s'en fui, que non tròba guirença / avolesa detruirà tot quant es...". Quand critica los marrits barons que vivon dins la negligéncia escotatz coma o ditz: "Los cròis barons regnon a recresença". Pòde pas m'empachar ieu, au rebors de l'egrègi Schultz-Gora, d'i trobar de bèus vèrses d'una remirable sonoritat e una vèrba poderosa, d'una granda eficacitat dins aquel genre fin finala convengut.

D'autres trobadors, Pèire Bremon lo Tòrt, Felip de Valença, Aimar de Peitieu, Alberic de Pisançon, Gausbèrt, Pomairòl, Prebòst de Valença, Raimon d'Anjau... totes interessants, com-

plètan aquesta impressionanta galariá de l'Edat Mejana que mòstra cossí viva èra aquesta region dins l'encastre de la cultura trobadorenca.

Entre aquel prestigiós reboliment e la respelida dau sègle XIX, Rixte desrebound amb lifritge de molonadas de tèxtes de tota mena, administratius, religioses, folclorics, que mòstran la vitalitat de la cultura d'òc dins aquela longa pontannada. De notar en 1580 una corta pèça dicha "comédie de seigne Peyre et seigne Jouan", que conoguèt au sègle XVI las onors de l'estamariá, tant coma nòstres tant emblematics Belaud o Pèir de Garròs... Document esmovent. Los protagonistas prognostican la patz... aquò pren un ton encantatòri. La patz! Dins aqueu sègle de guèrras de religion! Qué de mai preciós que la patz? "E que lo gròs lòng còr n'empòrte / dins unfèrn que jamai ne'n sòrte / lo premièr qu'aurà afeccion / de nos tornar en division". Aquí coma pertot, en fin de sègle XVI, la tradicion ortografica classica ven de s'esvalir e la grafia es patoesa. E pasmens se'n tròba de sobras dins un document de 1601 "Formules de conjuration et de recettes médicales". Mas dins las annadas que seguisson, ont vesèm coma en Lengadòc e en Provença s'espompir la mòda dels nadaus populars, passa definitivament per uòlh.

Lo tòme II consagrat als sègles XIX-XX es mai espés, mos-trant clarament una cèrta explosion renaissentista. Parallèla au scenari general de la literatura occitana. Mas quau fòra de Dròma conois aqueles autors? Lo libre se dobrís amb August Boissier (1802-1867) autor de "pouesias dioisais" e d'un "glossaire du patois de Die". Un clar voler de primadièr a metre en parallèl amb l'òbra literària e lexicografica d'un Fabre d'Olivet o d'un Francés-Raimon Martin. Boissier a legit l'abat Joan-Batista Favre e coma aqueles, ne perlònga la dralha risolièira. Aqueu periòde ont endacòm mai en Occitània florís una gostosa "anti-literatura patoesa" cultivant la tematica bucolica virgiliana o anacreontica es tanben representada per quauques exemples de la bòna mena, coma Ipolit Arnoux (1806-1881) e Josèp Grivèl (1816-1868).

E dins la seguida logica d'aquò retrobam de fach a las sòrgas dau Felibritge provençau un umanista, ensenhière republican de Nions: Carles Dupuy (1801-1876) que dirigissiá un establiment escolar a Nions ont trabalhava Romanilha, e ne dirigiguèt puòl un autre a Avinhon, ont siaguèron escolans Frederic Mistral e Ansèlm Matieu. Amb son fraire cabdèt Antòni dich Dupuy jove (1804-1900) e l'abat Loís Moutier (1831-1903) e tanben lo pintre Bortomieu Chalvet (1806-1877) dobriguèron lo talh a l'espandiment renaissentista dau felibritge en Diés e Valentinés. Sas òbras an la frescor requista de la primièira espelison poetica

dau Felibritge provençau.

A la seguida d'aquò una mena d'atge d'aur de l'escrich dromés d'òc sembla d'èsser estat, coma un pauc pertot dins nòstre país, la pontannada 1870-1914. Malurosament, es tanben l'epòca ont l'ensèms de la produccion occitana patís de la marri-da influéncia d'un academisme estrech que la pèga sus de modèls literaris escolars, que los escrivans se reclamèsson dau Felibritge o non. Demòra, aici, l'interés d'aver produsit un abon-dós corpus de tèxtes ont las diversás varietats localas de l'òc s'atròban "mesas en consèrva". Especialament interessants sus aquel sicut son donc d'autors coma Leopòld Bouvat, Maurici Vièl, Pau Vilaret, Ernest Chalamel, Marcial Moulin, Leopòld Marcèl, Maurici Champavièr, Adrian Didièr... D'autres escriguèron mai que mai en provençau mistralenc, ni milhor ni pus mau que non se fasiá mai bas dins la vau de Ròse: Maurici Faure (1850-1919), Alfred Bonnefoy-Debaïs... Rixte remarca la fegonditat particulara dau sector de Crest, que donèt, sovent en margina dau felibritge oficiau, una lònga tièira d'escrivans de la vena populara: Frederic Jobèrt, Laurenç Mognat, Loís Pranzet, Leon Eymard... Eles tanben illustran dins sos milhors passatges lo lengatge dins son rajar nadiu. Tant coma au sud dau departiment los "isolats" refractaris au Felibritge (A. Chastan, J. Blancard, J.J Roux...) que practican una "antilitertura" linguistiquement gostosa.

La personalitat de Pèire Devoluy, lo "capolièr de l'accion" (1862-1932) domina un pauc aquela epòca. Ni qu'aiceste non aguèsse escrich que dins la "lengo de Mirèio" e pas jamai dins son dialècte de Chastilhon en Diés. A sa seguida son tota una tièira (Abel Laugier, Maria Bompard, Ectòr Jacomet, Emili Brun, Pau Ruat) a escriure dins un provençau pòst-mistralenc tant perfichè coma, malurosament, insipid - tau qu'o saupèt èstre, o devèm reconóisser, abans que lo regenerèsson de grands engèn-is coma Valèri Bernard e Josèp d'Arbaud. Mas sabèm que los discípolos d'Alibèrt siaguèron luònhs d'escapar au meteis mau! Aitanben los dromeses seguiguèron pas totes la causida linguistica de Devoluy: Gatien Amolric (1858-1945) ilustra lo lengatge popular dins un teatre plen de vida e de color. D'assenhalar tanben Rodòlf Bringer (1869-1943) jornalista e poligraf, que tròba un estil original per revirar "la primo idilo de Teoucrite": "Fai m'excusa, bergier, que de mi pauri labras / cant ne'n vodriáu tirar quand brilha lo solèu...etc..."

Per passar au sègle XX, Rixte nos congosta de cinquanta-cinc paginas de còntes populars e de galejadas diversás, abans de passar a la literatura ont se perlònga la tradicion patoesejaira (Amadiieu Théolas, Gustau Terrassa, Renat Manent) pervenguda

a son nivèl zerò e una tradicion felibrenca que dòna aqueste còp en "lengo de Mirèio" d'escriveires perfiechament onorables coma Loís Bechet (1873-1941), Joan Còsta (1878-1966), Pau Pommier (1888-1947), Octau Bonnefoy-Debaïs (1895-1917), Anna-Noëlla Gambús (1904-1974), Eugèni Martin (1907-1983). Lo ton de la lenga es just e sap far nàisser l'emocion dau leigeire. D'aquí ven sai que que l'occitanisme apareguèsse pas que tardièrament sus aquelas tèrras septentrionalas. S'atròba ges de traça vesedoira de l'occitanisme de las annadas 30 ni d'aquel d'après 1945. La seccion de Dròma de l'IEO siaguèt pas creada a Monteimar qu'en 1977, au cimèl de las "vint gloriosas" ont sortiguèt dau tunèl la tematica occitana... Amb d'ainats eissits de la glèba nàdiva dau parlar local (Renat Girard nascut en 1913; Joan Boule 1917-1991) vesèm se levar de vòses nòvas coma las de Gerard Champèl, André Reynier (nascut en 1935) Pèire Giles (nascut en 1938), Gerard Bayle (nascut en 1945), Cristian Espinàs (nascut en 1947) Joan-Bernat Plantevin (nascut en 1950). D'assenhalar la personalitat interessanta de Jacme Chircop-Baumèl (1935-1996), pènegrè nascut a Sfax (Tunisia) e qu'acimatèt en valentinés l'imaginari maugrabin, animant a l'encòp de clubs d'arab e de cercles occitans. E Rogièr Pasturèl (nascut en 1938) que desvolopa una òbra de dramaturg sus d'amples subjèctes istorics que mancan pas de buf. E l'editor Han Schook (nascut en 1943), e Maria-Cristina Còsta-Rixte nascuda en 1948, fina trobairitz vibranta d'emocion e reviraira de Seamus Heaney. E subretot una jove de mens de quaranta ans, Eliana Tourtet (nascuda en 1966), qu'aganta ela tanben l'occitan de Dròma amb un biais nòu per ne far una polida lenga de literatura per lo sègle XXI.

Tota aquela enumeracion dòna una mena de vertigi. Verai qu'es rica, aquela literatura d'òc de Dròma. Quitament prestigiosa a l'Edat Mejana, abondosa sens gaire de qualitat a la bèla epòca academica dau Felibritge, onorabla au sègle XX... L'esvèlh a l'occitanisme modèrn i es tardièr. Las joves vòses que poiriam veire se deslargar au sègle XXI i son pas de miliassas: mai que mai doas trobairitz plenas de sensibilitat, felenas de Beatritz de Dia e Bieiritz de Romans: basta contunhèsson d'escriure !... Mas sus aquela fundamenta ara inescapabla de l'immens trabalh de redescobèrta de JC Rixte pòt nàisser quicòm mai. Tot aquel patrimòni amb sas grandors e sas flaquesas pòt tornar infusar una saba d'irresistibla vida a un escriure novèl fach per lo millenari avenidor. Pro que d'unes se'n sentiguèsson lo voler...

joan-frederic brun

novèlas

- * Doás antologias bilingüas (occitan-francés)
 - venon d'espelir gaireben al meteis moment.
 - Poésie d'oc au XXe siècle*, obratge de mai de 400 paginas
 - alestit per Joan Eygun, prepausa una agaitada d'ensemble
 - sul sègle passat, amb un cinquantenat de poètas representats,
 - quina que siá lor grafia. La tòca explicita es de defugir
 - los guirguilhs que divisèron los escriveires d'òc
 - tot en assumiguent la subjectivitat d'una causida que rebuta
 - per exemple " les lourdes machineries rhétoriques de
 - Philadelphie de Gerde ou de Prosper Estieu "
 - per privilegiar d'escriveires " moins connus
 - mais auteurs de textes plus essentiels "
 - L'adralhada de l'*Antologia de la nòva escritura occitana / Anthologie*
 - de la nouvelle écriture occitane* 1980-2000,
 - de Giovanni Agresti, es fonsalament diferenta.
 - En partint d'una agaitada del defòra,
 - Giovanni Agresti prepausa una traversada de l'escritura d'òc
 - recenta amb una amira que dessepara pas pròsa e poèsia.
 - L'idèa es de balhar un resson de la creacion a se far,
 - dins sa vitalitat màger e sa diversitat,
 - en defugint tota classificacion embarraira : "Una lectura dife-
 - renta, dins una lenga diferenta.
 - Pensadas e imatges, mirgalhaduras diferentas (...)
 - Aquò's lo mond de quand nos arrestam e que nos brembam
 - sens cap d'esfòrç que lo mond es grand que se pòt pas dire.
 - Nosautres e mai los autres, un còp de mai.
 - Un miralh, e un miralh copat que de pertot s'engulha la
 - vida." (Giovanni Agresti)
 - Poésie d'oc au XXe siècle*, anthologie bilingue éditée par Jean
 - Eygun, ed. " Letras d'òc ", 2004, còsta 30 euròs e se pòt
 - comandar a letras.doc@wanadoo.fr o Les lettres occitanes,
 - Bt Poitou 226, avenue Saint-Exupéry F-31400 Toulouse
 - Antologia de la nòva escritura occitana* (1980-2000), de Giovanni
 - Agresti, libre coeditat per Jorn e Le Temps des Cerises,
 - 2004, còsta 14 euròs e se pòt comandar a Jorn 38, rue de la
 - Dysse 34150 Montpeyroux

- * Las edicions Jorn editan
 - en mai d'aquò lo primièr recuèlh poètic
 - d'Aubin Bonnet, jove poèta
 - que los legeires d'OC an poscut descobrir
 - dins l'encastre de las voses novèlas
 - aculidas per la revista.
 - Aquel obratge, *Manjalume / Le buveur de lumière*,
 - tira mai que mai sa resplendor
 - dels "mots enebits d'una lenga muta"
 - que s'i bastisson
 - e s'i despòlhan

a bèl talh los poëmas publicats.

Manjalume, d'Aubin Bonnet,

còsta 10 euròs.

Jorn 38, rue de La Dysse 34150 Montpeyrroux.

* Obratge monumental de 445 paginas,

OC, *Pèlerin de l'Absolu, un bout de chemin* (1924-1964),

d'Yves Toti, mai que mai important

per situar tota una part de l'adralhada de nòstra revista mas

tanben de la literatura occitana del sègle XX

(veire lo compte rendut dins OC n. 70-71-72), es disponible al

prètz de 32 euròs a l'adreïça de la revista :

OC BP 27 F-06371 Mouans-Sartoux cedex.

* Lo Prèmi Pau Froment 2004

es estat decernit a Felip Gardy per l'ensemble de son òbra.

La jurada a volgut premiar l'encaminament creador

d'un escriveire que son òbra es tras que rica : poèsia e pròsa,

critica literària aguda e tresviraire,

sens oblidar tot lo trabalh d'edicion e d'empusament eficaç

e discret d'una creacion viva que li deu tant.

Al-delai de la diversitat dels camps de l'exploracion,

joslinharem l'unitat pregonda d'una adralhada, a l'entorn d'un

questionament màger - pels autors que Gardy a estudiats

coma per el-meteis -

sus çò que se jòga dins l'escriure en occitan en tèrmes de

gèste creador totjorn " décalé "

e dont lo quite " decalatge " fai la fòrça creadoira.

* Après la tèsi de Maria-Joana Verny sus Roland Pécout

(presentada dins lo numrò d'OC del còp passat per J.-F.

Brun) lo Centre d'Estudis Occitans de l'Universitat de

Montpelhièr III publica *Agach occitan , aspects de la culture d'oc*,

recuèlh que reprend los articles publicats per Pécout

dins la revista "Connaissance du Pays d'Oc", de 1976 a

1988. "Las cronicas se son endralhadas cap a una bosca,

una exploracion de còps ligada a l'actualitat occitana, mas

pron distanciada, pron prigonda,

per nos interessar encara",

escriu Joan-Guilhem Roqueta en quatrena de cobèrta.

Lo Centre d'Estudis Occitans

fai paréisser al meteis

temps l'obratge *Contes e cants*,

les recueils de littérature orale en pays d'oc,

XIXe et XXe siècles,

communicacions reculidas e editadas per Clara Toreilles et
Maria-Joana Verny.
Agach occitan còsta 20 euròs e *Contes e cants*, 15 euròs. Son doàs
publicacions de l'Universitat Montpelhièr III

* Als Faissets de la Talhada
ven de paréisser lo recuèlh *l'ombra, un fum* de Jaumes Privat,
tirat a 30 exemplars.
Un pichon joièl ont tèxtes e dessenh s lumenoses cairèlan un
espaci remirablament conquistat "dessús l'ombra".
l'ombra, un fum, coll. Los Faissets de la Talhada, Jaumes Privat,
La Talhada, 12440 Lescure-Jaoul. Prètz : 8 euròs.

* Los tèxtes de Gabriel Okoundji
acompanhan amb una intensitat poètica tresviraira las
esculturas del Bordalés Philippe Bono
dins un obratge d'art
qu'òm aurà plaser a téner en mans
e a ne trevar las paginas enluseiras:
Bono, le guetteur de signes.
Los materials abandonats, los de la tèrra,
de la mar, de l'industria, son reinvestits per Bono
dins de " Protéiformes " que vivon atal, " à l'état brut ".
E que lo poèta de la tèrra Tégué (Congo),
Gabriel-Mwènè Okoundji ven " regarder
jusqu'à l'usure des yeux,
caresser jusqu'à la transparence du cœur ".
Bono, le guetteur de signes,
tèxtes de Gabriel Okoundji, photographies de Christophe
Blin et Jeanne Tomatis, ed. Elytis, 2005. 22,50 euròs. Elytis
Edition 31, avenue de Toquetoucau 33610 Cestas.

* Las edicions Reclams publican
lo darrièr raconte de Robèrt Lafont,
Lei Vidas d'Atanasi,
sul tèma de la consciéncia als darrièrs jorns sul
camin de la vida, mas abordat d'un biais satiric e fanta-
siós, amb de capítols de la mena de
"Coma fin finala trobèt l'american way of death".
Prètz : 17 euròs. Edicions Reclams, In Octavo,
Camin deu Costalet
64160 Sèrras-Morlaàs.

* L'I.E.O. ven de publicar *L'occitan escrich*, de Jacme
Taupiac, "una presentacion dels principis

que son a la basa de l'ortografia de nòstra lenga e tanben de las autras lengas".

Prètz : 14 euròs + 2,65 euròs de portatge.

Jacme Taupiac La Piboleta Sant Marçal, 82000 Montauban

* Garona, Cahiers du CECAES n° 17, clau una tièra de

"Collectes d'oc en Aquitaine",

enquèstas orales en lenga d'òc,

del Medòc al Bearn en passant

per las Landas e lo Bazadés.

Las contribucions remosadas

dins aquel numerò porgisson,

en mai dels collectatges de literatura orala,

de testimònis precioses

sus las tecnicas (viticultura),

la vida vidanta e las cresenças

dels Aquitans .

Garona, 18 euròs,

a M. l'Agent Comptable de l'Université de Bordeaux 3

(CECAES) . CECAES,

Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine, Domaine

Universitaire 10, esplanade des Antilles 33607 Pessac cedex.

* Lo Bornat dau Perigòrd publica

La Mauvenguda,

roman de l'escriveire Claude Seignolle,

dins una revirada occitana de Jean-Claude Dugros,

" perfieitament respectosa del parlar

d'aquela Dobla

a las confinhas del francés de Saintonge

e qu'aparten al dialècte lemosin ",

coma escriu Bernat Lesfargas

dins sa presentacion de l'obratge.

Prètz : 16 euròs. Lo Bornat dau Perigòrd

13, rue Kléber BP 2024

F-24002 Périgueux cedex.

* Las edicions Lo Convise venon de publicar

Le Moyen occitan cantalien,

68 actes notariés des XIVe, XVe et XVIe siècles en langue d'oc avec notes

et lexique,

per Joan Vezole.

Aquel obratge porgís un testimòni

de mai sus la vertadièra tradicion grafica de la lenga

e a l'encòp de documents precioses

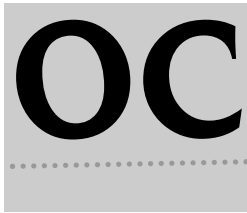
sus la vida sociala de cada jorn

a-n-aquela epòca.

Prètz : 22 euròs (amb 3 euròs de mandadís),
chèc a l'òrdre de Lo Convisse 9, place de la Paix,
F-15012 Aurillac cedex.

* La revista Lo lugarn-Lou Lugar
"Tribuna per l'Occitània liura" numerò doble 65/87,
ven d'espelir .
Es un especial Frederic Mistral que pren
la forma d'un librèt de 80 paginas.
A comandar a Joan-Pèire Hilaire
10, rue de Romas F- 47000 Agen.
Chèc de 10 euròs a l'òrdre de Lo Lugarn edicions.

* MicRomania publica son numerò 51 (decembre de 2004).
Consacrada a las literaturas contemporanèas
en lengas romanas regionalas,
MicRomania se duèrb amb coma d'acostumada
un article de fons,
aqueste còp s'agís de
*Le normand, aménagement linguistique
et politique de la langue,*
puèi clau una pichona antologia de pròsa
e de poèsia en " lengas romanas mens esandidas "
dins un esperit de dubertura granda
pr'amor de l'abséncia de ierarquia e de definicion
prealabla de las lengas o
dialèctes (los tèxtes van del " provençal "
al creòle capverdian en passant pel
judeò-espanhòl ,
l'istriòte e fòrça autres parlars).
Abonament per una annada al prètz de 15 euròs
per mandat postal internacional a
MicRomania (CROMBEL)
c/o Jean-Luc Fauconnier, rue de Namur 600
B-6200 Châtelet Wallonie/Belgique.

REVISTA DE LAS LETRAS E DE LA PENSADA OCCITANAS

creada en 1923
per Ismaël Girard

Presidents d'onor :
Max Roqueta, Pau Castelà,

Direccion e Abonaments :
Centre Regionau de Documentacion Occitana
B.P. 27 - 06371 Mouans-Sartoux Cedex
Tel.: 04 92 92 47 24 - Fax : 04 92 92 47 26 - e-mail : migourdon@aol.com

Mandatatz totes manescrichs a
Bernat Manciet, a Trensacq - 40630 Sabres - Tel. : 05 58 07 06 56
Joan-Pèire Tardiu, As Capels, Route de Bias - 47440 Casseneuil -
Tel.: 05 53 70 50 62. e-mail : jptardiu@aol.com
ocrevista@yahoo.fr

Conselh de Redaccion

Directritz : Maria-Loïsa Gourdon
Baile Redactor : Bernat Manciet, amb Joan-Pèire Tardiu, e Jep Gouzy
(Catalunya)
Membres : Felip Angelau - Jacmes Astor - Franc Bardou - Sergi Bec - Joan-
Frederic Brun - Ramon Chatbert - Joan-Pau Creissac - Dominica Decoms -
Renat Duran- Felip Gardy - Rotland Garrigues - Dòna Ismaël Girard - Joan-
Francès Mariot - Bernat Molinier - Jòrdi Passerat - Jaumes Privat - Alem
Surre-Garcia - Pèire Venzac - Florian Vernet - Ana Viguier.

Maqueta:
Jaumes Privat

Abonament als quatre quasersns de l'an :
França : 25 €
Estudiants : 18 € (sus justificatiu)
Forestièr : 31 € - D'ajuda : 50 € - Lo numerò : 7 €
I.S.S.N. 1169-2332

Publié avec le concours du Conseil Régional Provence-Alpes-Côte-d'Azur,
du Conseil Régional Midi Pyrénées , du Conseil Régional d'Aquitaine
et du Conseil Général de la Haute-Garonne